

מעולפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הק'

אמונת היחוד

אבן היסוד של האמונה היהודית, הנמנה גם ראשון לשלושה עשר עיקרי האמונה שמנה הרמב"ם, ואינו נמנה במניין המצוות - לפי חלק מהראשונים¹ - דווקא מפני היותו כה בסיסי וחיוני, הוא המצווה להאמין במציאות הבורא יתברך ובהיותו מקור לכול, וכלשון הרמב"ם: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו".

פירוש המילה 'אמונה' היא נתינת אמן מלא, סמיכה מוחלטת על דאגתו של הבורא להיטיב לבריותיו, כשאחד המרכיבים² לאמון זה הוא ההכרה בשלטונו הבלעדי של הבורא האחד והיחיד ללא שום שיתוף כלל, מה שמכונה 'אמונת היחוד' או 'ייחוד השם', וכלמד מהדברה הראשונה שבשערת הדברות: "אנכי יהוה א-להיך וגו'".

כך גם, על סמך הפסוק "שמע ישראל יהוה" אלו קונו יהוה"

אחד³, פוסק הרמב"ם בספרו 'משנה תורה': "אלה זה אחד הוא ואינו שנים ולא יתר על שנים, אלא אחד, שאין יחודו אחד מן האחדים הנמצאים בעולם, לא אחד כמין שהוא כולל אחדים הרבה, ולא אחד כגוף שהוא נחלק למחלקות ולקצוות, אלא יחוד שאין יחוד אחר כמותו בעולם"⁴.

"ואת העלם נתן בלבם"⁵

אחת השאלות העיקריות שעסקו בה הקדמונים, הראשונים והמקובלים, היא שאלת יציאת הריבוי מתוך האחדות⁶, המתעוררת בעקבות צירופן של שלוש הנחות: א. השי"ת הוא הבורא של כל העולם, על כל ריבוי הפרטים הניכר בו. ב. השי"ת הוא אחד יחיד ומיוחד, אחדות כזו שאין אחרת כמותו, וכלשון הרמב"ם הני"ג. ג. מן האחדות לא יכולה לצאת ריבוי.

למרות שבישיבה של שאלה סבוכה זו, נאמרו גישות רבות⁷, הרי שדעת רבינו הבעל שם טוב זיע"א

⁶ קהלת ג' י"א וראה על פסוק זה בספרי חב"ד שפירושו שכל מה שמתרחש בעולם תלוי בלב האדם (מחשבת החסידות ח"א 124).

⁷ וראה מש"כ בספה"ק **שפת אמת** (פר במדבר) וז"ל: "במדרש והיה מספר בני ישראל כחול כו' אשר לא כו' יספר כו' כה יהי' זרעך כו' צא ומאטגנינות שלך כו' ע"ש כל דברי המדרש. וכלל הדברים כי הברכה והריבוי הוא ע"י הביטול למקור ושרש האחדות. **דהנה החוקרים הקשו אך יבוא הריבוי מן האחד המיוחד. והתירוץ כי השי"ת כל יכול. וכן עשה הקדוש ברוך הוא להיות בא הריבוי ע"י הביטול להאחדות. להראות כי אף שיש מיני התחלקות ורבוים הכל אחדות אחד.** וכמו כן ממש אברהם אע"ה שהוא קיום העולם. כדרשת חז"ל בהרמאם באברהם. לך המזל הי' מורה שלא יולד כי איך יבוא הריבוי מן האחד דכ' אחד הי' אברהם. וזה מסר לו השי"ת ברכה זו לדורות כה יהי' זרעך בדומה לך. שגם המה יהי' מספרם אשר לא יספר פי' שעי' שיהיו באחדות א' יהי' בהם הברכה והריבוי.

⁸ **בעלי הקבלה** תרצו שאלה זו, באמצעות מערכת הספירות העליונות כך שברית העולם מתאפשרת על ידי תהליך של השתלשלות מן האינוסוף המופשט ועד לעולם הגשמי.

¹ כך היא דעת הבה"ג שלא מנה מצווה זו במניין המצוות שלו, וכמש"כ עליו הרמב"ן; והנראה מדעתו שלבעל ההלכות שאין מנין תרי"ג מצוות אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא נעשה, אבל **האמונה במציאותו וכי הוא העיקר והשרש שממנו נולדו המצוות** לא ימנה בחשבון.

אמנם חלקו עליו הרמב"ם (הל' יסודי התורה פ"א), הרמב"ן (בשגותיו על ספר המצוות של הרמב"ם מצוות עשה ראשונה), **התינוק** (פר' כה), ועוד, ואכמ"ל.

² בכללות יש ארבע מרכיבים לאמונה: א. הידיעה שהוא נמצא, ואין בלעדיו נמצא, בדומם צומת, חי מדבר, ושאינו מדבר, היה הוה ויהיה. ב. הידיעה שדבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון. ג. הידיעה שכל שרצונו להיטיב. ד. הידיעה שבחר בעם ישראל להיות הם תכלית הבריאה ולהיטיב להם באחריתם. כלל הידיעות הללו הם הנקראים 'אמונה' ואם יחסר אחד מהם הרי זה חיסרון באמונה כולה.

³ דברים ו ד.

⁴ הל' יסודי התורה פ"א ה"ז.

⁵ וראה בפירוש 'דברים נחמדים' על הרמב"ם שם.

לאלוקות.

לאורך הרבה מדברי תורתו, מרבה הבעל שם טוב לשלב רעיון זה, כי עיקר קיומם של כל המושגים, הגשמיים והרוחניים, הם בתודעת האדם¹¹, כמו לדוגמה: דע מה למעלה ממך¹², חילול שבת¹³, בת קול¹⁴, ה' צלך¹⁵, במקום שמחשבתו של האדם נמצאת שם הוא נמצא כולו¹⁶, ועוד כהנה רבות¹⁷.

וזהו הכלי שלהם, הם הצירופים של השכל שלהם שהוא השכל אשר בכל אדם והמזל והטבע שנתן המאציל בו על ידי זכותו ובחירתו, או בגילגול זה או בגילגול ראשון מיום היותו בעולם זה או בעולם עליון, והיינו כשנפעל בעולם עליון ורמזים וחסד לעולם נתחלק אותו החסד ובא. בכעלי תורה ניתוסף להם שכל גדול בתורה, ולבעלי יראה ניתוסף להם יראה בשכלם, לבעלי אהבה ניתוסף להם אהבה, ולבעלי פרקמטיא ניתוסף להם ריוח והצלחה בפרקמטיא שלהם, לכל אומן ואומן באומנותו.

ולא עוד אלא אפילו התחלת הטוב שרוצה לבוא בעולם, שמחה בא לכל אחד בשכל וטבע אשר נתן לו מאצילו כאמור. כגון לנושא פשתן בא לו שמחה שמתייקר הפשתן וירויח הרבה, ולבעלי הצמר בא לו במחשבה שמתייקר הצמר וירויח הרבה, וכן לכל אומן ואומן באומנותו, ובדבר ובטבע ששכלו שורה בו. ואינו בא במחשבתו של בעל הצמר שמתייקר הפשתן, כי לא יתיר לו שמחה מזה. והבורא ב"ה רוצה שהיה שמחה בדבר טוב אשר רוצה ליתן בעולם והוא לא יתיר לו שמחה מדבר זה, וכן לבעלי מקרא ולבעלי משנה ולבעלי גמרא לכל אחד בדבר שהוא שורה בו.

¹² תולדות יעקב יוסף פ"ב ע"ב דף קפ"א.

¹³ שם.

¹⁴ בן פורת יוסף בהקדמה דף ח' ע"ג.

¹⁵ אוצר החיים פ"ר קדושים דף קע"ב ע"ד.

וראה בספ"ק שפת אמת (ליקוטי פ"ס תשא) שכתב וז"ל: לחשוב מחשבות לעשות כי זה האדם השלם יכול לשנות המעשה על ידי המחשבה, כמו שפנימיות עולם העשי הוא תלוי בעולם המחשבה כן צריך להיות מעשה האדם שהיה תלוי בתכמה ביה דעת של האדם שלא לעשות היפוך ההכמה, וכמו כן יוכל על ידי בחינת המחשבה בהתבדקות כל דבר בשרשו, מחשבתו במחשבתו עליונים, ומעשיו בעשיו עליונה, על ידי זה יוכל לשנות המעשה בכח מחשבתו, וקודם שעשה בצלאל שום דבר המשיך מקודם במחשבתו שהיה רצון עליון לעשיות הדבר ההוא, וזהו פירוש בצלאל כמו שאמר הבעש"ז צ"ל על פסוק ה' צלך כי כמו אל האדם שהצל כדמיון הפעולה כן מראה הצל. כמו כן צריך להיות, וכן הוא כמים הפנים לפנים, כפי הכנת האדם כן לעילא כמו שכתוב הקב"ה יושב ושוה כנגדו כי ישמו מוכיח עליו כי כן ה' עיני בצלאל שהמשיך בחינת צל אל כלל מעשה ומעשיו, וזהו שכתוב לחשוב מחשבות העשית כי בזהו וכסף ונחושת נודע פירושו, ובכל מלאכה לרבות סמיכת גאולה לתפלה.

¹⁶ תולדות יעקב יוסף פרשת תי"ז כ"ג ע"א. וכן בפרשת שלח דף קל"ט ע"ד.

¹⁷ ראה מה שמובא בעניין זה בספ"ק תורת המגיד להר"ק המגיד ממעזריטש זיע"א (ליקוטי פ"ס א"צ פ"ב) כלה זה יאה בידך, שכל המשלים שהביאו באדם, למשל אל העולמות העליונים, אינו כפשוטו, כמי ש' שאנו לומדים ככתבים בנשמתיות, אך כל הפרצופים והתלבשות הכל רוחניות, ושכל כחבתי, והראיה לה, שהרי מצונו באדם, ברוחניות שבו, דהיינו

בעניין - וכפי הנראה גם ממשנתו של הרד"ק מאיז'ביצא ז"ע"ו - היא לשלול לגמרי את המציאות הריבוי, לרוקן לגמרי את העולם שלנו מכל משמעות עצמית, ולטעון כי הריבוי הנראה לעינינו אינו אלא אשליה, דמיון ואחיות עיניים⁹. ולא רק המציאות הגשמית בלבד אלא אף כל המושגים הרוחניים אינם אלא פרי שכלה וצורת חשיבתה של התודעה האנושית, כאשר כל אחד מהם מתאר רמת התקרבות מסוימת בין האדם

⁹ בספרו 'מי השלוח' (ראה לדוגמה בפר' מקץ ע"ה"פ השמע חלום לפתור אותו).

[וראה באריכות במאמר "השוויות הרצון במשנתו של ר' צדוק הכהן מלובלין בראי תורת האדמו"ר מאיז'ביצא", בקובץ מעלות - חלק כ"ט].
¹⁰ וראה מה שכתב הר"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע"ו בספ"ק ריסי לילה (אות נח) וז"ל: כי כל שפע שלהם (של אמות העולם) הוא רק מצד הדמיון ושפע הדאי עצמא דשיקרא שהוא רק עד ארגיעה, והוא חשב שזה אמת ובעת התכלית תקפו וגדולתו שחשב תלות מרדכי ולמי יחפוץ המלך לעשות יקר וכו' דעתה יגדל כבודו עוד יותר שירכיבוהו ברחוב וגו' הנפוך הוא ונתגלה לו תכלית שפלותו וסופו לתלותו על ידי זה, וראה כי כל כבודו דמיון ומחשבתו שהדמיון שלו אמת זה שקר גמור כי האמת שאין עוד מלבדו ואתה מהיה את כולם שאין חיות לשום בריה ודבר שבעולם אלא מחיותו יתברך ואי אפשר להפריד כלל הנבראים מהבורא דזא לא היה להם מציאות כלל. והוא נמחה מן העולם לגמרי כאשר פוסק קבלת חיותו מבורא.

אבל דבר זה נעלם בעולם הזה הנמשל לליכה וכאשר נתגלה זה בלבבות בני ישראל להכיר בבירור גמור דגם כל הנהגת עולם הזה ממנו יתברך ומלכותו בכל משלה כמו שהיה אז כמו שאמרו במגילה (ס) אימתי ראו כל אפסי ארץ וכו' בימי מרדכי ועד שרבים מעמי הארץ מתיידיים מעין דוגמא דלעיתא אז כמו דלעיתא בשב"ה וגו' היינו כחולמים יהיה כל עיני עולם הזה כחלום דמיון בעלמא כן ראו אז שכל הגזירה והפחד שהיה על היהודים מקודם היה רק חלום דמיון. אלא שדמיון זה הועיל להשיב לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים כמו שאמרו (ש"ס) גדולה הסרת טבעת מארבעים ושמונה נביאים וכן אמרו בסנהדרין (צו ע"ב) לעיתא מעמיד מלך קשה כהמן והם שבים בתשובה ודייק כהמן דכיון דהכונה רק להשיבם בתשובה כל קשיותו אינו אלא דמיון כוזב בעלמא כמו שהיה בהמן מאחר שבאמת אין רצון השם יתברך כלל לזה.

ונמצא הדמיון גרם לביטול הדמיון והתגלות האמת ועל ידי זה שב הדמיון להיות אמת לא שהדמיון עצמו אמת שהוא דה שקר רק שמצד ההתחככות נעשה ממנו הכנה לטוב אשר ישלטו היהודים וגו' והוא על ידי שיתגלה להם על ידי זה האמת וישלטו על הדמיון המעלים האמת.

¹¹ ראה מה שכתב בספ"ק חסד לאברהם (הקדמה של הרב הקדוש המחבר) וז"ל: ונה באותו השבע שכלים יש בהן רע וטוב שניתן בבחינת אדם. יש בהן י"ד, שבע טוב ושבע הפוכו, ובהבורא ית"ש יש גם כן להבין על ידי השפעתו שהוא משפיע לברואיו ונכל גם כן להבין שיופעל אותו שבע שכליות טובים ושבע הפוכם, ולא שייך למעלה ח"ו מאותן השבע שכליות לא מאותן טובות ולא מאותן שאינן טובות, כי אפילו בשבשכלים אין בהן מאותן הי"ד שכלים. שהן למעלה מהשכל. ר' שיש בהן אחדות פשוט, משכלים לתחונתם, ובשכל זה נקראים משכלים.

ל שכן בהבורא ב"ה וב"ש שהוא אחד יחיד ומיוחד אשר הוא למעלה מכל השכלים ומכל המשכלים בהשגתו ובקדושתו, רק בתחונתם כשנגמר הפעולה בהם והם תחונתים ודלים, לכך נצרך להתלבש הפעולה בהם באותו הכלי שהם בה, כי אף אפשר להם לסבוב דבר שהוא למעלה מהכלי.

השקפה זו הינה בעלת גוון אקוסמיסטי מוחלט, המאין לחלוטין את העולם שלנו על כל ברדיו¹⁶, ונותן אפשרות קיום רק לישות העליונה האחת והיחידה¹⁹. היא נובעת מתפיסתו של הבעל שם טוב את תהליך הציצום המובא בכתבי האריז"ל כמושג שאינו קיים בזכות עצמו, אלא רק כנמצא בתודעתם של הנבראים [ועיין באריכות על עניין זה בגיליון לפרשת קדושים].

לאור זאת, הרי שמעבר למשמעות הפשוטה של המילים "הוי"ה אחד" המתארים את אחדותו של הבורא ועליונותו על כל האחרים, מוסיף רבינו הבעל שם טוב זיע"א כי הבורא הינו גם המציאות היחידה, הישות הבודדת, תחושת ה"אני" הבלעדית.

"שמע ישראל הוי"ה א-להינו הוי"ה אחד. הכוונה של אחד של היחוד של קריאת שמע, לכוון שאין בכל העולם

רק הקדוש ברוך הוא שמלא כל הארץ כבודו, ועיקר הכוונה, שהאדם ישים את עצמו לאין ואפס, ואין עיקרו רק הנשמה שבו, שהוא חלק אלהי ממעל, נמצא שאין בכל העולם רק הקדוש ברוך הוא אחד, ועיקר הכוונה באחד שכיוון שמלא כל הארץ כבודו, ואין שום דבר פניו ממנו יתברך שמו²⁰:

ה'אנכי הזה של הבורא הינו אינסוף, מופשט, מושלם בתכלית השלימות, וספק אם אכן ניתן להגדיר אותו כ'אני', כך שמוכרחת להיות קיימת בו גם אפשרות של גבול ומידה, שהרי בלא זה נמצא כי הוא חסר משהו - 'כשם שכוחו בבלתי גבול, כך כוחו בגבול'²¹.

לאור זאת, נוצר מצבבו ה'אנכי' האלוקי לאידי ביטוי וגבול אצל ה'אני' האנושי²², דרך ה'מהות' [-שמה: מהשבת] של האדם המוקפת ב'איכות' [-רחו: גשות] ו'כמות'²³ [-גוף: פעילות],

התבודדת והתחברות עצבות ושמה. ואחרים הכמות שהוא גוף הכללי ובו חושי פועלים הראיה והשמיעה ודבורו.

ונה השכל המהות התכלית לאלו אנשי הצורה אשר הם מחושקים בהמהות התכלית, וכיון שהם בעלי תכלית אחת ומהות אחת ע"כ רוב שלום ביניהם מתאחדים והאיכות והכמות בנטלים ומשלים אל הנקודה התוכנית שהיא המהות התכלית ואלו שהם אינם מביטים אל המהות כי אם לפי מדותם, ואשר ע"פ רוב נמצא ברובם ככולם מדות אלו הממשיתים ומנהיגים להמחוקת והם הקטנה והכבוד והתבודדת והתנשאות, וכיון שעזבו את המהות הרי הכמות שהם תאות האכילה ומלבושים ותיים והדבור והראות, כולם הם עוזרי המחלוקת הם.

ועל ידי זה העמוד על המראה של הענין כי אלו שהם מבעל התיכונה אינם קרובים כי אם בכמות החומרי והגוף, ואם הם נסוגים ונצבים לאחור הרי הם מביטים לחלק המעגל החיצונה. כי דע שהנקודה הפנימית היא המהות, ובעלי המעגל הפנימי הם האיכות. ובעלי המעגל החיצונה הם הכמות, והרי בעלי המע"ח מפני שאחרים החשך ספון ע"כ פניהם יסובו אל הנקודה הפנימית המהות כי אם יסובו לאחור יגורו מפני החשך, אכן אלו בעלי המע"פ מפני רוב האור יסובו פניהם להמבעל החיצון, ואחרי שהם בעלי האיכות מדותם קשר מאוד ושם שורש המחלוק' כי עינין אל האיכות והממ' המעגל החיצון והרי"ו הקוטב פניהם לאחור אל המע"ת, ואשר אחרים איכות ע"כ עיניהם אל הפנימית הנקודה ואל זכר ע"כ אלו שבא"י צריכים מאוד לחתור אחר השלום.

ועוד אשכילך ותראה כי בעלי הכמות בהם ראוי החיבור והשלום הרבה יותר מן אלו שהם בעלי האיכות כי בעלי הכמות שהם בעלי חומר וטבע החומר אשר גם מדותיו הם ג"כ חומרי, והחומר אינו מרגיש כ"א בעת יציאת דבר לפועל, ועוד שהחומר נתפעל מהר, אולם בעלי המדות שהם מרגשים ומשמים אחר דעתם, והדעת רחוק מהתפעלות וגם הדעת זוכר ונתקק בו לזמן מרובה.

ועתה נבאר בקיצור בהמשל כי בא"י שם מקום משכן הקדושה הוא המהות התכלית, ואשר במהות אין בו התפעלות ולא שינוי כי מהות הוא עצם האמת ופועל האמת א"ב התפעלות, ולכן אלו הנמשכים שם אחר המהות שהוא יראת ה' לאמתו והיא קדוה הפנימית אשר היא קוטב נקודת כוללת את האיכות והממות, אשר הכמות והאיכות בנטלים לגבה כי כולם יוצאים ממנה אולי ישובו, כי הדעת שורש המדות והחומריות והדעת נתבטל ונכלל בשכל האמת, והן יראת ה' היא חכמה וכו', אולם

המחשבה שלו, בשכל שלו, שהוא רוחנית גמורה, מצינו בו ממש דוגמת הפרצופים עליונים והתלכשותם ושכל פשוט. דו"ק ותשכח כמה משלים שכתבתי באדם ועל דרך זה יובן בע"ה כל הפרצופים והתלכשותם אף ברוחניות, אף שאין שכל אנושי יכול לסבול זה, ולהבין בעולמות העליונים, אף הרוחניות האדם השכל מחייב שגם ברוחניות העולם ג"כ כל זה ודו"ל.

¹⁸ כמ"ש בספר"ק אורח ישראל (פ"ר בא) בזה"ל: והנה פרעה הרשע היה מכחיש ולא היה מאמין באלוהים של עולם ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו (שופטים ב, ה) היתה ברוב בשניות לבד. שמשם מתחילין כוחות נפרדים.

¹⁹ וכמוא מהרה"ק המגיד ממעריטש זיע"א (תורת המגיד, ליקוטים, א"ט) בזה"ל: להבין ולהשכיל כל הגשמיות מהעולם העליון, הכל מן האדם, כי לכאורה אינו מובן איך אפשר להיות בעולמות העליונים שהם רוחניות עולמות שגורא שהם נפרדים, דהיינו עולם המחשבה ועולם הבינה ועולם הדעת ושאר העולמות, איך היה זה ברוחניות. אך זה אנו רואים בחוש שיש הכל באדם שהוא עולם קטן שיש בו מחשבה שהוא רוחניות ממש, וגם חכמה ובינה דעת וזכרון ושכחה וכח המדמה שכולם הם רוחניות, וכ"א מדה בפני עצמו, ואין אחד דומה לחבירו ומהו המשכיל יבין שאף בעולמות כל אלו הם עולמות בפני עצמם, וכל אלו שבאדם שורש להם בעולמות העליונים, והמעין בזה היצום לא יקשה לו כלל בעולמות העליונים, כי ימצא הכל ברוחניות האדם.

²⁰ ליקוטים יקרים דף י"ד ע"ד.

²¹ ע"פ לשון רבינו עזריאל, רבו של הרמב"ן, המובאת בספר דרך אמונה (ספרים ב) בזה"ל: כשם שהוא ית"ש הוא בלי גבול וכחו הוא בלתי גבול, כן יש לו כח ג"כ בגבול.

²² וזה לשון הוה"ק (ח"א דף ק"ע ע"ב): אלא ודאי נודע בשערים בעלה דא קודש בריך הוא דאיהו איתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלביה כל חד כמה דיכיל לאדבאק ברוחא דחכמתא, ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה, ובגין כך נודע בשערים באינון שערין, אבל דאתידע כדקא יאות לא הוה מאן דיכיל לאדבאק ולמנדע ליה.

²³ ראה בספר"ק יסוד העבודה (חלק ב' פרק ט) שכתב וז"ל: דע אשר האדם יש בו, כמות, איכות, מהות, קוטב השלום מונח במהותו שהוא צורה הפנימית השכל הבנוי והמביט אל התכלית, אחריו האיכות שהם המדות, ובהמדות נמצא אהבה ושנאה קנאה הסתפקות עין טוב ועין רע

כשהאדם בעצם מגלם את הישות והמצוינות האלוקות המופשטת באופן מוגבל ומוגדר.²⁴

סביב רשעים יתהלכון

העלם או היחבאות אלו, דמיון תעתועים זה, דומים

ומצטיירים אצל ספרי הקבלה והחסידות²⁵ ל'חיצונים' או 'קליפות' הסובבים את הפירי התכליתי מכל עבר - בחינת 'סביב רשעים יתהלכון'²⁶ - ומכסים עליו ומסתירים אותו מחד, ומאיידך גם נורטים ומנמים על טרירתו מפני היחשפות שגויה, שהרי כך גם הדמיונות הכוזבים הללו נהאחזים בעיקר

בנפש יש הארת אור א"ס וכל החיים יודוך סלה וגן עדן העליון ותחתון ויש גן עדן למעלה מגן עדן עד אין קץ ותכלית בעילוי אחר עליו כו'. ולעתיד כשיזדכך העולם והומריות וגוסת שבו אזי עין בעין יראו כו'.

²⁵ ואיתא בספרה"ק **תפארת שלמה** (פר אחר) בזה"ל: אמנם **הנה כבר נודע בספרים בענין סוד בריאת העולם כי בכל דבר שבקדושה הנה סביב רשעים יתהלכון** (תהלים י"ב, ט). **הקליפה הוכתבה עליו מבחוץ והיא הס"א החופפת ורובצת לינוק מהקדושה כל הימים. ובכל דבר הקדוש יותר הנה הקליפה חזקה עליו ביותר**, כמבין זה בזה"ק בענין הערלה שעל ברית קדוש שהוא אבר המקודש עליו הנה הקליפה גברה עליו ביותר ומה גם שהקליפה לעולם קדמה לפני כנודע.

והוא ענין כח הכנענים בארץ הקדושה שהם היו הארוזים הטמאים. וכן ארונה היבויסי במקום ביהמ"ק עד שבא דוד המע"ה בכהו הגדול והוריש היבויסי וישב ירושלים שהיא הקליפה החזקה שהי שם והתחיל לבנות הביהמ"ק כנ"ל.

והנה כן תמיד הי' סביב רשעים יתהלכון על מקום הקדושה למצוא שם מקום מנוחם כמבין זה הענין בטומאת מת בצאת נפשו הקדושה ממנו הנה הוא אבי אבות הטומאה.

וזה הענין בשמירת היסוד עד שבאם ח"ו יסתלק הקדושה ממקומו הנה הם יתפשטו עליו ביותר.

והוא הדבר שהי בחורבן ביהמ"ק תב"ב כי המקום המקודש יותר נחרב ביותר כי ארץ ישראל נחרב יותר מכל הארצות וירושלים יותר מא"י ומקום הרבית יותר מכולם עד שבעוה"ז במקום ק"ק נכנס טיטוס הרשע ועשה אותה מעשה כנ"ל שמחמת גדול הפגם בעוה"ז גבר כח הטומאה והס"א ליכנס במקום המקודש יותר ואין מוחה ר"ל. הנה זה שמאה"ז והורתם את בני"י טומאתם. פי' שיהיו בני"י מזויזים ומופרשים מכל כוחות הטומאה והס"א ולא ימותו בטומאתם שלא יתנו להם שום כח לשלוט עליהם חלילה בטמאתם את משכני אשר בתוכם שכאשר חלילה גירום הטמא הנה תצא הקדושה מבהמ"ק כנ"ל ותתפשט שמה כח הטומאה כמו שעשה טיטוס כנ"ל.

²⁶ כמש"כ בספרה"ק **אוהב ישראל** (פר נביאים) וז"ל: וידוע מספרה"ק ע"פ (בראשית ל"א) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל וסודן של הדברים הם עמוקים ורחבים מני ים. אכן תמצית הדבר הוא בסוד אבידה מדעת אשר גורה **החמת ית וית לצורך העמדה וקיום העולמות נשתלשו וירדו נ"ק ונבלעו בין הקליפות ר"ל. אכן הבורא בהוב"ש שם חול גבול לים היינו למלוכה הק' אשר סביב רשעים יתהלכון לחיות להם אחיה ח"ו ובעולם האצילות הקדוש אין להם שום אחיה כלל כי אין עם בעולם הבריאה ויותר ביצירה ועוד יותר בעשיה.**

וכ"כ בספרה"ק **תפארת שלמה** (לח הסוכה) בזה"ל: והסוכה היא בחי' המקיף מצד החסדים כמש"כ (שם י"ג) חסד יסובבנהו ובחי' המקיף הוא להגן מן החיצונים של יכלו לבא בגבול ישראל להרע לו ולפגמו חלילה כי תמיד (שם י"ב) **סביב רשעים יתהלכון כמו שהוא למעלה כן הוא למטה תמיד הם סובבים על איש הישראלי והפיצוי לידכן בו** והוא שאמר הדמעה"ה (שם ק"ח) **לל גוים סבבוני בשם ד' כי אמילם לכן הסוכה היא המקפת על האדם וסובבת אותו מראשו עד רגליו לכל יחי' החיצונים שום שליטה** לקרב לאיש ישראל.

אלו אשר פניהם אחור מהנקודה זאת מפני התגברות היצ"ה והחומר, ומפני זה אשר מ"ה מ קרובים סמוך להמות ע"כ אינם בעלי חומר כ"כ ואלו החפצים ביראת ה', אולם הם בעלי מדות ודעות שקוע אחרי מדות וע"כ מדותם חזק וקשוח כבדול כמאמר הכתוב אשר אבני ברזל. אחת מפני הדעת השרש. ושנית מה שבטבע המהות שהוא תכלית המקשה. ע"כ מפני קורבתם למהות איכותם קשה.

ואלו שעודם לא נקו מהם הקנאה והשנאה ותחרות והתנשאות והתפארות ורום לבב אלו המדות משתתפות עם הכמות חוש הראות והשקט והדיבור. ומה שתרוב השנאה הפירוד וההתבודדת. וגם אינם מרגישים בעצמם את החסרון כי הגם שהם נזרו לאחור בכ"ז מפאת הקדושה אור נוגה להם. ומשא"כ אלו שהם בחול"א ובהם מתגבר ביותר החומריות שהם כל התאוות המורגשות ויוצאת לפועל כמו האכילה ושתייה ומשגל וכבוד וכסף.

ע"כ אלו החפצים ליראת ה'. הם מתיראים בטבע במקום ארצות הטמאים והחושן סביב וקרוב. ע"כ הם שמים פניהם ביותר אל המהות התכלית. והמהות התכלית הוא עצם העושה שלום וגם שבחול"א אפילו המדות א"ב"ב מקשה כ"כ כי הבע המקום הוא חומריות ואינו מתפלג כל עם ע"י מוצא לפועל כגון הרעב קוצף ומתקנא ריב ומשא"כ האש וכן בכל המדות כה"ג ואפילו אם נמצא בחול"א מחלוקת אחר הזמן העבר טבע החומר שאינו זוכר וגם שהוא מתפלג מהר ע"כ נעשה שלום.

ומשא"כ בא"י בעלי המדות הם במורגש מעט מפאת הדעת היונק לו מקשה מהמות. והאיכות בעצמו יש בו ג"כ קשות ע"כ נמצא שם השנא ומחלוקת ובהטטם לזמן מרובה. והריאה בזה למבין מחז"ל כל חכם שאינו נוג"ט כנחש. עוד אחז"ל שהת"ח בעת שלומדים זע"ז נראים כאויבים ואת הב בסופה. עוד אמרו נשים ועבדים וקטנים אוהבים לז"ז. ומכאן יכול כל אדם להבין תוכן השמירה לת"ח ולאלו שבא"י מהמחלוקת והקפדות אפילו בכל שהוא. וידוע שההפכים בסוג אחד הן שכן מי שהוא רודף שלום ואוהבו מאד ומתאמץ בזה בכל נפשו הר"ז מתקרב ע"ז אל המהות והתכלית והי זה שלום ואמת.

ותשוב ותראה עוד ע"פ המש"ל **השעולה הפנימית היא כוללת בתוכה את כל העיגול החיצון שהי הפנימיות היא סמוכה להמקף והנקודה ונמצא שכל דעות של אלפים רבבות והפניות זמ"א כולם נמצאים כאלו האנשים העומדים בעיגול הקטנה הפנימית והרי זה אדם אחד יש בו כח דמה אלפים, ואשר ע"כ יבין איש הנלכב כמה גדול חזק הוא טבע המחלוקת שם ואין גדול הוא שם השלום. ומשא"כ בחול"א יתכן כמה אלפים שהם בטבע כאיש אחד מפני אריכות המעגל החיצון כי מכל אדם שמים יוצא קו והמעגל החיצון הוא מחזיק כמה מאות פרסאות והי המעשה צדקה שלום.**

²⁴ וכדאיתא בספרה"ק **תניא** (חלק שני, חינוך ט"ו) בזה"ל: **כן דרך כלל כי הוא היינו ממש ובאשר האדם אוהב את נפשו וחיי. כן יאהב את ה' כאשר יתבונן וישם אל לבו כי ה' הוא נפשו האמיתית וחיינו ממש כמ"ש בזהר ע"פ נפש אויתין וגו'.**

וראה עוד מה דאיתא בספרה"ק **ליקוטי תורה** (שיר השירים): **שהרי בכל דבר נמשך אור א"ס ה' כמ"ש והרי סיני עשן כולו עולם שמה נפש עולם בחינת מקום ששם נמשך בחי' א"ס כמ"ש הנה מקום את. וכן בבחינת שנה בבחי' זמן מלך מלך יומלך עבר עתיד הוה הכל הוא בבחי' א"ס כו. וכן**

במידות ובהגשות²⁷, מצד אחד²⁸ מוליכים הם שולל את האדם ביחס להכרת 'נקודת האמת'²⁹ - הנקודה הפנימית והאישית

שלו, אולם במקביל גם הם המכוונים 'סביביו' - 'יאמרו לך ולך', אף החיצוניים הללו נבראו לשמש את קונם³⁰, ולגרום לכך

לכחי עצמם, אבל מרוחקים הם אלו מן קדושת כבוד ה' וכמשל המדות הנ"ל שהם אהובים את עצמן. וכן יראתם והתפארותם וכל שאר המדות שלהם הם הכל לעצמם ותשוקותיהם. והם בני נפרדים ורק אור נוגה מעט יש להם בכדי שיגיע להם החיות והקיום בעולם לענין מה שיצרים בסוד הכמוס מה שנצרכים לעולם, וכיון שאלו מדותם הם להם בעצמם ופוצרים בה ומתפשטים כפי חפץ נפשם, ע"כ מדותם יוצאת מתחת הגבול ואין בהם כח המזוג, כי מהם במדת החסד נבראים ומתפשטים למאוד, וכאשר יורדים עם כתיבתם למטה מהם הניאוף והערייות. ומהם בגבורה מתפשטים להציחה ושנאה ומשטמה וקנאה וקנמה, ועד כ"ז הם כולם. והנה נפש האדם קדושה המלכשת את הרוח והנשמה הגם שהיא נתעבית מ"מ יש בה דבקות מעט ע"י הופעת האור שלמעלה היורדת ונוקבת דרך הזרפת שמשו בנשמה וממנה לרוח נפש.

אכן ח"א"כ הנפש הזה מתלכשת בנפש הבהמית ויורדת בתוך הגוף, והנפש הבהמית ידוע שהיא כל חיותה ואוות נפשה הוא רק למלאות תאוותי הנשמיות הנאותות לה, והיא קרובה מאוד אל סביבת וערבות כוח החיצוניים הנ"ל, וע"ז נמצא זה האדם יש בו ב' כוחות כמחז"ל על מאה"כ ויצר את האדם בשני יודין ע"ש השני יצרים והם אלו כוחות משני העומקים הנ"ל עומק טוב ועומק רע.

אמנם אם לא היה אדם חוטא הלא הי בו אור גדול השפע התכוף להנשמה שזהו חיות הדבקות אש של מעלה הנפלאה והנשמה היא כלליות גדולה מאוד נגד הנפש הבהמית כגובה ורוחב השמים מן הארץ. ולכך הי אדם מסוגל אשר יהיה בידו הממשלה התמיך את אור המידות והקדושה והיכולת אשר יע"ז מן הפחך את החומר לצורה, אבל כיון שאדם נפתח לנחש ורוח וחסא וע"ז מנם בנפש רוח ונשמה וגם בעשה התעביות המסכים כי נשמה לרוח ובין רוח לנפש, ובינה לנפש הבהמית וחשכו הראות בארבות ונסככו החיצוני אשר הם מעולם הפרודות והתמורות, וע"כ היוצק להיות עובדים ולהתקדש על ידי קיום התורה והמוצת בכדי שע"ז ירחיקו את החיצונים ואת המסכים המבדלים יסורו מהם ועד שיזכו ליהנות משפע האור הקדוש התכוף להנשמה שלמעלה.

²⁹ כמבואר בספה"ק שפת אמת (פ"ר וזא"ר תרל"ח) בה"ל: וזא"ר כי ושמ"י ה' לא נודעת"י. כי: כי האבות כל עבודתם הי עבור בני"י לכן נקראו אבות והלכו בכל המקומות הנסתיים תוך הטבע ויגעו עד שמצאו גם שם האורה הקדושה. ובחי"י זו היא ההנהגה בשם אל שדי. כמ"ש ז"ל שיש די באלקותו ללכת כדברי: פ"ה שהש"י נתן בכל דבר נקודה חיות אלקות. שהיא כח להיות נמשך לכל הסביות לנקודה זו. כי בעוה"ז שנק' עלמא דשקרא יש הרבה שקר לכל נקודה של אמת. כמ"ש סביב רשעים יתהלכון. וע"ז נאמר הצילה נפשי משפת שקר. כי לכל נקודה של אמת השקר סובבת בכל צד. וע"ז ע"י יציעה נולד למצוא נקודה של אמת כמ"מ. וזה הי עבודת האבות.

³⁰ כדאיאת בספה"ק מן אברהם הלהר"ק מטרעיקס ז"ל ע"פ (פ"ר וז"ל) ק: סביביו יאמרו לו לך, סביביו המה המלאכי חבלה שהם סביב הקדושה כמו שכתבו (תהילים יב, טו). סביב רשעים יתהלכון בסוד הקליפה השומרת להפרי, וכל מה שהפרי היא קלושה ומשובחת צריכה יותר לקליפה עבה לשמרה, וכמו כן קדושת שמו יתברך שהוא אור צה ומצוחצח דק על דק עד אין נכחו, מורכב מן כל הסביות לנקודה זו. כי בעוה"ז שנק' עלמא דשקרא המה המלאכי חבלה לשמור את דרך עץ החיים ועל ידם הקב"ה מעניש

²⁷ כמבואר בספה"ק ערבי נחל (פ"ר בראשית) בה"ל: והנה אע"פ שאמרנו שהניצוץ המהייה להס"א הוא רק מבחינת יראה שהוא מבחינת מלכות רגלי הקדושה בסוד רגליה יורדות מות וכאמור. מ"מ גם למעלה מבחינת יש ג"כ קליפתו ומגיע עד בחינת האהבה הנמשלת אל האדם מקדושת ספירת החסד שמשם התחלת העולמות אשר קדושתם אותיות ו"ה מהו"י"ה ב"ו ב"ש, אלא שע"ז נאמר (תהילים יב, טו) סביב רשעים יתהלכון ואין להם נגיפה שם רק סביבם מרוחק. משא"כ בחינת היראה היא יורדת מות שהוא הס"א החיותה, אבל למעלה ממדת האהבה שם העולמות אשר קדושתם מבחינת י"ה שמשם בחינת השכל ובינה הנמשכת לאדם שם אין רע אפילו סביב כלל וכלל, כי שם מקום החיים אין שם בחינת מות והשכל השורה במוח הוא הממשיך חיות אל המדות אשר משכנם בגוף החיותם ולהצילם מהמות אשר סביבם, וכמ"ש (קהלת ז, ב) החכמה תחיה בעליה. וכ"ז הוא דבר דק יעמוד המשכיל עליהם.

וכן איאת בספה"ק תפארת שלמה (לראש השנה) בה"ל: עפ"י מ"ש בפי ה' (ישעיהו ל, ז) עת צרה הוא ליעקב וממנו יוושע. להורות בזה גדול חסדי הבואר ב"ה ביום הזה ר"ה יום הדין אשר צבא מרום עומדים לקטורג על בני"י. וד"ר ברוחמי הגדולים הוא מסתירם בסתר על כנפיו כמ"ש (דברים לב, טא) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. והיינו ע"י שהוא מעלה אותם לעולם הנסתר הוא כולו רחמיים וחסדים ושם אין שום מעע כנרי ולא שילטו זרים הם הס"א העומדים לקטורג סביב רשעים יתהלכון ובעולם הנסתר הוא לא יבואו בשום טרור. וז"פ עת צרה ליעקב מל"ה הדין הנורא הזה. וממנו כביכול בפנימיות עולם הנסתר למעלה ראש אשר לא יכלו לגשת מע"ז יצמיח להם ישועה. וז"ש (ישעיהו סג, ט) ויגאלים וינטלם וינשאים כל ימי עולם. פי' שהוא נוטל אותם למעלה מימי עולם הם ז' ימי הבנין רמז לשבע ספירות. אך הן ראשונות הם למעלה מהם כמ"ש (תהילים ט, ט) איה חסדיך הראשונים ג' ראשונות כמובן. וז"ש (על הייסוד) ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. פי' כשהם בצרה גדולה ח"י. אתה מעמיד אותם בפנימיות הרחמים הרבים למעלה ראש עולם שכולו רחמיים ולא יכלו שום טרור לגיע בהם וממילא יושעו והנצל מכל רע ח"י.

²⁸ ראה מ"ש"כ בספה"ק יסוד העבודה (חלק ב' מנחת מיה) בה"ל: והנה שפע החיות ההולך מן הש"ת לכל ברואי בתחילתה היא רוחניות דקה והיא כלתית הדבקות שזאת נתלכשה בהמדות הקדושות כגון שמגייע לשרפים ולנשמות קדושות נתמלאו עם מדת האהבה והיראה והתפארת מתוך התלהבות נשמתם בדבקות נפלאה לכבוד השי"ת, וע"ז נאמר כל הנשמה תהלל יהי. וכתבי ונשמת שדי תבינם. ומ"ש ח"א"כ יורדת הארת הנשמה ותמסעת עד שהיא נתלכשת בבחינה נוקמה הנקראת רוח. וכמו שנתעבת נגד בחינת הנשמה שלה אשר למעלה ממנה מפני התרחקותה מן אור השפע ורוחי התכוף למעלה בהנשמה. כמו כן יש שנינו גדול גם בהבחינת עולם שזה למעלה הוא עולם הנשמות.

וכאן הוא עולם הרוחות, ובהרוחות נתמעט מיעוט גדול בהנשמה האור הדבקות הנ"ל, וע"כ סביבה נחאזים כוחת החיצונים, כמאה"כ סביב רשעים יתהלכון, ואחר כך יורדות עוד הרבה פחות והולך ומתעבית יותר ועם הסתר האור השפע הנ"ל ונתלכשה בבחי' נפש כן נעשה עבות ושנינו גדול בעולם זה.

וע"י גדול יורדת הנפש בעולם הנשמה הזה יש שם סביבת ואחיות החיצונים עדי יותר בה. והנה ענין החיצונים הוא ע"ש כי אור השפע היורד מן כבוד הש"ת אינה יורדת להם ע"ד הדבקות כי אם חיות ומדות

שתהיה בחירה חופשית המאפשרת את קיומם של שר וכוונתו³¹, סיפוק עילאי וגאולה נפשית שרוכש האדם באמצעות העמידה בתאגרים הללו³².

על הדרך הנאמר בשם הרב האלהי הבעל שם טוב זצוקלה"ה ז"ע ועכ"ו בפסוק 'כי הנה אויבך הויה' כי הנה אויבך יאבדו³³, ותוכן דבריו כי ידוע³⁴ אשר לית אתר פנוי מניה, ומלכותו בכל משלה³⁵, ואפילו במקום תקוף הרע והסטרא אחרא אי אפשר שלא יהיה בו ניצוץ קדושה מאורו ברוך הוא המחיה אותו, שאם לא כן עשיתו רשות בפני עצמו חס ושולם, ואין עוד מלבדו כתיב³⁶. ואך הקליפה לגודל הרע אשר שם המסבב את הניצוץ ההוא סביב סביב בבחינת 'סביב רשעים יתהלכו'³⁷, והניצוץ הוא שם מעט מן המעט קטן בתכלית ונחשב שם בבחינת מיתה עד עת קץ ש'רוח הטומאה יעבור מן הארץ', היא מתגברת על הקדושה כאשר תוכל ואומרת אני ואפסי עוד כנודע והכל בכח ניצוץ הויה המחיה אותה והבן":

"זוה הכל סיבה מאת הויה" שיוצר אור ובורא רע כבדי להיטיב לברייתו על ידי זה כמשל הזהנה הנוכח בזה"ק³⁸ שהרע יסית לאדם לעבור על צונו ברוך הוא והאדם יהיה כופה תאותו לשם הויה" ויקבל שכרו בתכלית הטובה, וכאשר ביט

האדם אל זה כאשר יראה יצרו מסיתו לדבר רע להתעלול עלילות ברשע, שכל זה כביכול הוא הויה בעצמו הנעלם שם ומכוון לטובתו שלא יפנה לבו אל הדבר ההוא בכדי לקבל טובה שלימה, הרי בזה בא לאהבה גמורה לאהבה את הויה תכלית אהבה, כשרואה צמצומי אלהינו ברוך הוא וברוך שמו להתצמצם בחושך וברע כזה לטובתו, הרי כל נפשו ונשמתו יתן אליו באהבה גמורה בראותו את פני הויה אביו שבשמים שמה, ופורש משם, וממילא כל בחינת הקליפה והרע אשר שם נכנע ונתבטל, וניצוץ א-להינו יתברך, מתעלה ועולה למעלה":

"זוה שאמר הכתוב 'כי הנה אויבך הויה', כלומר, כל האויבים כל בחינת הרע והקליפות כביכול ה' בעצמו הוא בראם והוא המחיים עד עת קץ בכדי להיטיב לברייתו על ידי זה, ובהו' הנה אויבך יאבדו', כי כשנוכח האדם על זה תיכף מתאווה תאוה להויה" אשר בדבר ההוא ומכניע את הרע תכלית ההכנעה"³⁹.

"גקודת אנכי"

אחד מהיסודות הבסיסיים⁴⁰ שטבע רבינו הבעל שם טוב זיע"א הוא על היות מצוי בכל אחד ואחד מישראל מקום פנימי בנפשו שאינו נפסד לעולם⁴¹, מקום כל כך

והתחתונים. אפילו הנבואים הנמצאים בעמקי שאול תחתית הכל הוא מאתו ית' שבראם והויה אותם. והנה ידוע שבעוה"ז ישנו שליטת ואחיזת החיצונים והקליפות סביב רשעים יתהלכו לבחי' הקדושה. וכל עיקר עבודתנו עבודת בני ישראל הוא להרחיק מהקדושה ולבער מן העולם. והנה אם נקרא שם הויה ב"ה בעולם הזה ככתיבתו המורה שהויה כל ההויות בזה יותן חס ושולם כח להקליפות והחיצונים ר"ל. לאשר גם המה הויות ונבראים בעולם. לזאת נקרא בעוה"ז בשם אדני" המורה על שהוא ית' אדון כל ומלכותו בכל משלה. ועי"ז נכנעו וגם נעו הקליפות והחיצונים מחדד מלכותו ויראתו ית'. אמנם לעתיד לבא אשר האלימים כרות יכרתו ואת רוח הטומאה יעביר הש"ן מן הארץ ברוח משפט וברוח בער. אז יקרא השם הויה ב"ה ככתיבתו.

33. תהלים צב ט.

34. תיקוני זוהר קכ"ב ע"ב.

35. שם קג ט.

36. דברים ד לה.

37. תהלים יב ט.

38. תרומה קסג.

39. כך מובא בספ"ק באר מים חיים, פר' תצא, פרק כא.

40. ראה עוד על עניין זה בהרחבה בגיליון לפר' כי תצא.

41. כמובא בספ"ק שפת אמת (לשבת תשובה, תרס"ה) בה"ל: והנה עיקר התשובה בכח התורה כמ"ש לעיל קחו עמכם דברים. ולכן בר"ה תקיעת שופר מעורר אותו הקול שמענו בסני אנכי. וזה קול דודי דופק לעורר הלב לתשובה אף עפ"י שאני ישינה במצות מ"מ עבירה מככה מצוה ואינו מככה תורה. כמ"ש ואנכי לא אשכחן שהיא נקודה טמונה בנפשות בני ישראל.

בדנים קשים להרשעים, וזה סביביו יאמרו לו, שגם אלו מלאכי חבלה יאמרו להקב"ה, 'לך' שגם אני ואפי' עושים כלום רק ברוצחן הטוב.

31. כדאיתא בספ"ק ערבי נחל (פר' ראה, שבת ר"ח אלול) וז"ל: ועתה אבאר הנמשל, הנה מלך מלכי המלכים הקב"ה תקוף ומולך בכל העולמות, והוא טוב ומיטיב לרעים ולטובים, וכל עיקר בריאת כל העולמות לא עשה יתברך שמו רק כדי שיהיה לו למי להיטיב, כי מטבע הטוב להיטיב לזולתו, ובהיות כן אי אפשר כלל שיעניש הקב"ה לאדם, וכמו שאמר הכתוב (ע' א"כ"ה ג' לה) מאתו לא תצא הרעות.

אכן אי אפשר כלל לעולם להתנהג בכה, כי התנהגות העולם מוכרח שהיה על ידי שרע ונושג. לזאת עשה כביכול היכל המלך שהקב"ה בעצמו כביכול שורה בו, והיכל הקדוש הזה הוא התורה הקדושה בו שוכן מלך מלכי המלכים.

וסביב היכל הזה שהוא מקור הקדושה, סביב רשעים יתהלכו (תהלים יב ט). משכן הקליפות והשרים של עובדי כוכבים אחורי הקדושה, ואיתא בזוהר הקדוש (ת"ו ע' ע' ק"ד ב) דקליפין וממונין האומות לטסיין אקרו, דמלסטמין לבני נשא. ושוריים סביב התורה סביב הקדושה, וכל אשר דבוק בתוך התורה ומתנהג פי תורה הוא דבוק כביכול בתקב"ה בעצמו, והיוצא מגדר התורה הוא בא מיד בין הלסטים הללו, ובמה יוצא מגדר התורה, בחילול שבת וי"ט או באיזה דין מדיני התורה, מיד שיוצא מגדר הדין הרי הוא יוצא מתוך היכל הקדוש ובא לתוך הלסטים, והוא מופקר להם בגופו ונשמתו, וודאי אלו היה צועק ומתחנן לפני הקב"ה היה מרחם עליו, אך אין לו פנאי כלל כי הלסטים האלו תופסין אותו מיד במצודתם.

32. ואיתא בספ"ק אהב ישראל (פר' ואתנתן) וז"ל: ואח"ל לא שאנני נכתב אני נקרא נכתב בהויה. ונקרא באדני. רק לעתיד לבא יקרא השם ככתיבתו. וצריך להבין טעם הדברים, והוא כי שם הויה ב"ה וי"ט מורה על שהוא ית' היות כל היותו וכל הנבראים הנמצאים בהעולמות העליונים

עמוק ומהותי שאין שום חטא ועוון היכולים לפגום בו, מקום המגלם את ממארתו האחת והיחידה של השי"ת - 'חלק א-לוה ממעלה'⁴² חלק היושב בתוך עמו - 'בתוך עמי אנכי' וישבת⁴³, המכונה 'נקודת היהודי' או 'נקודת אנכי', כינוי המתאר את היותו מושרש בנו מאברהם אבינו שאמר לו השי"ת 'אנכי מגן לך'⁴⁴, אך הוצב בתודעתנו בקביעות מאז מעמד הר סיני שבו נאמר לנו כעם: 'אנכי הויה' א-להיך'⁴⁵, וכפי שמביא בשמו הרד"ק מקאמארנא זיע"א בלשונו הקדוש⁴⁶:

"ועוד אמרנו 'ראה אנכי', שתמיד תשגיח על נקודת יהודי שלך שהוא מושרש אבות אברהם יצחק ויעקב, שלא יתקלקל חלילה ויהיה נמשך לשרוש קדושה לתקן נפשך באמת. כי הרהב טעות ומטעין יש, על כל נשאל תאמין בעצמך כלל אף על פי שתראה אותך עם מדריגות גדולות אהבה ויראה

ומוחין קדושים בהארה נפלאה עד כלות הנפש מעין עולם הבא, אל תאמין בעצמך כלל, ותמיד יהיה נפשך ולבך מאיך ושפל לפני קונך, כי בכל יוכל לדחות, כמו שאמר מרן אורי ישראל אש הריב"ש: 'דא שווער איך שיש איש בעולם ששומע תורה מפומא דקדושה בריך הוא ואינו מאמין לעצמו שלא יתדחה לנוקבא דתו"ר ר"ל, ובהכנעה אמיתות לפני השפל מישראל ולב נשבר, בטוח הוא שלא יהיה נדחה מאור פניו ו'נקודת אנכי' נקודת יהודי' שבו, יהיה מאיר לו להוליכו בדרך ישר":

"ואמר הטעם שצריכן חיפוש כל כך להשגיח על נקודת אנכי, ואמר 'נתן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה', וגם הקללה יהיה מלושב בברכה כמו שאמר על פסוק 'על מה שוא בראת' שזו טענת הס"מ, כשיורד נשמה קדושה אל הגוף טוען שזה יהיה יצר הטוב בגוף, וימשוך כל אדם אחר

לדבר אל המלך ותאמר בתוך עמי אנכי וישבת. והיינו ששאל אותה המתקבלת, כאשר כל מעיינו בהסתכלות כלפי מעלה לכבוד בוראו ית"ש שכן עלה לנשמה לבחור בעבודת האדם השפל אחר שיטהר ויזבח את יצרו, כמו שהאר"י המגיד קח. והוא יזכר גם עבדך דבר באוני אדוני, כי ירא אני מהקטרגים, ואתה ברחמיך הרבים את לחשי רצה נא.

⁴⁴ כמובא בספ"ק **שפת אמת** (לחטבה תרמ"א) בזה"ל: ענין מה שהיה הנס דרך זה להיות שמן על לילה אחת ולעשות בו נס. להודיע כי לעולם נשאר נקודה אחת בנפשנו כ"י אשר עליו יכולין להיות נשע בש"ת. ואמרו ז"ל אמר כל אחד תתום בחתומי של כה"ג הוא הנקודה שנאמר עלי אנכי מגן לך כפי שבטיח הקב"ה לאברהם אבינו שנק' כהן אתה כהן לעולם ונק' אדם הגדול בענקים.

וכן איתא בספ"ק **שפת אמת** (פר' תשא י"א) וז"ל: במד"ר דבר אחר ויתן אל משה וכו', משל למלך שבא בנו ונתן לו מתוך פיו כו' דכתיב כי ד' יתן כחמה מפיו דעת ותבונה וכו' עד שומעין לטוטה מה שהוא מבקש וכו'. והלא לפני השי"ת הכל גלוי וידוע ומכיר בראש מה שיהי' בסוף, וידע שעתידין לחטוא אחרי כן, אולם משמע שבאמת זה זה טובה גדולה מה שדבר השי"ת בעצמו עמהם, אף לאחר החטא, כדי שלא יאבדו חס ושולים לגמרי בהחטא ויובלו אחרי כן לחזור לשרושן, וכמו ששמעתי מא"ז מור' זצ"ל על המדרש אנכי מגן לך, שאמר אברהם אבינו להקב"ה כשם שדחתה בריתי לבירתי של נה, שמא יבא אחר ויסגל מצות ומעשים טובים יותר ממני וידחה בריתי לבירתי, אמר לו השי"ת אנכי מגן לך, ממך העמדיתי מגינים, היינו שנטע השי"ת נקודה פנימית בתוך לבות ישראל אשר לא תוכל ליכבות לעולם, ואפילו אם יפול ח"ו לדיוטא התחתונה מאוד, בכוחו כמו רגע להתהפך ולחזור לשרושו, ולזה הועיל דיבור השי"ת בעצמו במתחם על אחר החטא שיכולין לחזור, ואיתא במשנה פרק ד' דברכות בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך, ופירש בגמ' (נ"ט) אפילו בשעה שהם פורשים לעבירה, והיינו כנ"ל שאף לאחר שפורשין לעבירה יהיו גם כן צרכיהן לפניך שלא יאבדו ח"ו בהחטא רק יחזרו לשרושן.

⁴⁵ עיי' מ"ש בספ"ק **אמרי אמת** (פר' וישע) וז"ל: כתיב אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה לדעת בארץ דרכך, בכל יהודי נמצאת הנקודה של אנכי ה' אלקיך והוא יאר פניו אתנו סלה, ואיתא איהו דעת זה המביך את בוראו והוא לדעת בארץ דרכך, כשש איהו נקודה יש לברכה על מה לחול והברכה היא בשרוש והוא אלקים יחננו ויברכנו.

⁴⁶ היכל הברכה על פ' ראה.

⁴² כדאיתא בספ"ק **שפת אמת** (פר' יתרו, תרס"א) בזה"ל: בפסוק וכל העם רואים כו' לשון הוה. וע"ז כ' אנכי מצוך היום אנכי דעשרת הדיברות כי ראי' זו היא בכח הנשמות שרואים את הנשמה והוא חלק ה' ממעלה. וזו הנשמה משת עבר ועתיד מעין שם הוי' ית' שמו כ"ש חלק ה' עמו. ונשאר ראי' בנשמות בני". אך האדם צריך לייגע עצמו בתורה ומצות להמשיך הארת הנשמה בגוף. וד"ש והיו הדברים כו' אשר אנכי מצוך כו' על לבבך. וזו שמעתי בת ראי' אח"כ והטי אה"כ ושכתי כו'. שאחר שזכינו להסתכלות הנ"ל בכח הנשמה צריכין להטות הגוף להתדבק בכח הנשמה להיות שכחי עמך. ואז ויתאו המלך יפוך. וכפי הארת הנשמה בגוף כך יכולין לשכוח הבלי עולם. וב' אלו הם בחי' זכור ושמו. זכירה הארת הנשמה. שמירה שכחת הגוף והטבע הגשמיות. ואיתא ע"פ גם אלה השכחה מעשה עגל. ואנכי לא אשכחך אנכי דעשרת הדיברות. פי' כשהקב"ה אמר אנכי ה' א נטע זה הכח בנפשות בני' נטיעה קיימת שא"ל לשכוח. כי כל דברים הטבעיים יש בהם שכחה. כמ"ש התשכח אשה עולה. ומסיים גם אלה השכחה. שע"פ סופה להשיכח. כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. וסוף הגשמיות להתבטל מן העולם. אבל אנכי לא אשכחך שלא תוכלו זו הנטיעה לבוא ליד ש' שכחה. שהיא למעלה מן הטבע. רק איש ישראל צריך לייגע עצמו כל הימים לזכור זו הנטיעה ולשכוח מהבלי עולם. וע"פ ביום השבת משתגלה הנשמה יתירה צריכין לשכוח הבלי עולם.

⁴³ כמובא בספ"ק **מפאת שמואל** (פר' וישע א) בזה"ל: ויגש אליו יהודה, אמרו רז"ל (בב"ב פ' ט) הגשה לתפלה. על דרך רמז בדרכי העבודה אולי י"ל, שהרמז לחזק את האדם השפל בבואו להתפלל לפני בוראו, ולבו בקרבן ויתגמל מרוב בושה וכלימה, שביטו על לב לפני מי הוא עומד, והוא ככלי מלא בושה וכלימה אין ירים ראשו ואיך יפתח פה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ע"ז לא יפול לבו עליו ויתחזק ויאמר בי אדוני, אף כי הן אמת שטרוב מעשי המקולקלים נאלמתי דומיה, ע"ז חלקי ה' אמרה נחמתי ואיכה א, ויבזאת אנחם. כי חלק אלקי בקרבי, והנני בכלל אם יש לה במה לבוא אל המלך ית"ש, ותאמר בתוך עמי אנכי וישבת כי אין לי כלום במה לקדם פניו רק בנקודה הפנימית של אנכי, והוא חלק אלקי ממעלה היושבת בתוך עמי בקרב קדושים, ובהו אבן המלך. והוא התפלה ישראל ובתוכו ד', ובכן אבוא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה במה שחנני בו מחלקי ית"ש.

זה הרמז, בי אדוני, עשה למענך כי אתה בי ובקרבי קדוש, חלק הנאצל מן הכלל, וכמ"ש כ"ק אחי אדומ"ר זצלה"ה על הכתוב (מ"ב ט) היש לך

היראה ואהבה והכנעה, והיכן יהיה עבודתי, כי מי פתי שישמע ליי":

"והיתה התשובה 'כל בני אדם', כי כמו שיש צדיק נשמה גבוה וקדושה, כן יהיה נגדו קללה מלוכש בברכה שיקרר לבבות בני אדם וימשיך אותם לדרכיה משונים והבלים, ועוד שהוא יהיה פרוש ויושב ומתענה כל היום בטלית ותפילין ועוסק בתורה יומם וליל ומראה עצמו שאין קדוש כמוהו והוא חכם ומשכיל לימשוך לחכמות וזרות חלק משמן חכה ואליו יתמשך כל הנוטה בלבו לצד הרע כדי שיהיה הבחירה חפשיות, והם רבים מאוד כמבואר, כי הם הרשע נתגשם ונכנס בלב של זה הקללה המלוכש בברכה שהוא כנגדו של הצדיק ורבים מעמי הארץ מנשכים אליו כי הוא קדוש ואינו נהנה כלל מזה העולם להבנת הטפשים, ויושב בכל יום בטלית ותפילין ולומד כל היום וכל הלילה, אבל מי ש'נקודת יהודי אנכי' שמור אצלו

אותה הנקודה קדושה, ימשוך אותו לשורש קדוש, שהוא נבזה וחדל אישי, כמבואר בזוהר נשא, ודי בזה":

וכך הגדיר הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע את חידושו של הבעל שם טוב זיע"א בעולם": "התנא רשב"י הראה להעולם, כי יש בורא עולם, הארי"ז להימד איך יגיע האדם לבורא עולם, והבעל שם טוב לימד והסביר להעולם שאינך צריך לילך ולהעתיק ממקומך כי במקומך תמצאנו"⁴⁸.

חטא העגל

חטא העגל - לפי ספרי החסידות⁴⁹ - מתאר את התנועה⁵⁰ מאותה אחדות מופשטת של הבורא השלם אל עבר

⁴⁷ מתוך המכתב המובא בספר אמרי יהודה (על המעדים - לוח הדין עמ' ע"ב) בזה הלשון:

זה כתב מורי הרב הגאון הצדיק מ"ק סעקעלהיד בעת שהיה כאן בעיני אחד שבקשתי ממנו שיכתוב איזה דברים **מביני הבעש"ט ז"ל**:
הגאון מוה"ר אנו"ל אבד"ק סטריא נודמן בצוותא אחד עם ה**הרה"ק מוה"ר צבי מזידיטשוב** ושאל הגאון מוה"ר א"ע את הרב הק' בודיטשוב שיסביר לו ענין הבעש"ט. התנ' רשב"י ז"ל נזכר לבתי הלא השלם מלא ממנו וספר זוה"ק ובשאר ספרים הלא נזכר מענין דרכו בקדש איש כפי השגתו יבין וישכיל הן רב הן מעט וכן הארי"ז זלה"ה הלא הראה דרכי סתיו התורה וגילה רזין דאורייתא אבל מענין בעש"ט ז"ל אינו מבין מה חידש ומה הוא הדרך, השיב לו הרב הקדוש מוה"ר צבי ז"ל כי התנא רשב"י הראה להעולם, כי יש בורא עולם, הארי"ז זלה"ה לימד איך יגיע האדם לב"ע הבעש"ט לימד והסביר להעולם שאינך צריך לילך ולהעתיק ממקומך כי במקומך תמצאנו והוטב הדבר מצד בעיניו. והענין כמבואר היטב בכתר שם טוב ובספרן של תלמידי הבעש"ט ז"ל איך לית אתר פנוי מיני דאבלו במ"ז יש ניצוץ אשר האדם יכול להעלותו ואינו מזיק לו אלא אדרבה ממקנהו והגרי"א ז"ל בספרו על ספר ירמיה' בפסוק האומרים לעץ אבי אתה חולק בזה על הבעש"ט אכן דרכי הבעש"ט נתפשט בעולם והעידו כי כן מורין דברי הארי"ז זלה"ה וכפי שכ' בתולדות פ' בלק רבו של הבעש"ט היה אחי השילוני רבו של אליו ז"ל אשר למד מפי משה רבינו והי' במעמד הר סיני.

⁴⁸ ראה בהקדמת 'מאיר עינים' לספר בעל שם טוב (דף ק"ח תרל"א) אות כ"ז שכתב: **הגאון בעל ספר קצות החושן ז"ל שאל את פי הרב בוציאני קדישא מוה"ר צ"ל מזידיטשוב ז"ל, מה יום מיומיים, כמיום שנתגלה הבעל שם טוב ז"ל רבו החסידים המזויקים בו, והלא הבעש"ט ז"ל גם הוא התחקה על שורשי ויסודי דברי הארי"ז ז"ל, ולא מצאנו בזאת אחרי הארי"ז ז"ל עצמו שתי' כ' מיוחדת בדקים בו, ומה זה חידש הבעש"ט ז"ל בשל"ש החסידות הזה עד שהמשיך אחרייו ועד גדולה וכתובות כמות בכל ענין וענין?**
והשיב הרה"ק מוה"ר צ"ל ז"ל בדרך משל נחמד ונעים, היות שפעם אחת הוצרכו בני מדינה אחת לבחור להם מלך, והנה נשמע להם קול ממרחקים ששם במדינה רחוקה מאד יש שם אדם אחד נפלא ונעלה ונעלה בניו ובקומה ובחכמה יפה עיניים וטוב רואי, קצותיו תלתלים ושער ריש"ו עמך נקי עד שהוא מושלם מאוד בכל המעלות ואין כמוהו רואי למלוכה וזלת, אך לפי גודל המרחק שבנים לבניו לא הי' אפשר להם כלל להשיג פרטי מעלותיו כל מעלה ומעלה שיש לו מה הוא, אע"פ שדרך כלל

שמעו שהוא דגול מרבה מצויין במעלות נפלאות, ורבים לא ידעו ולא הבינו שורש דבר, עד אשר בא לפניהם איש אחד שהי' שם במקום ההוא וראוהו בעיניו וזה הי' יכול לתאר לפניהם כל פרט ופרט בפני עצמו ולכן נכנסו דבריו בלבבות קצת בני אדם שהיו מבינים דבריו, אבל מרבית העם שאינם יכולים להבין הכל על פי שמעוה בלבד, לא יכלו להבין הדבר ודיין עד אשר הפליא חכם אחד לעשות להביאו ולהציגו לעין כל ולהראותו לפני כל הרועה לאותו להסתכל בו, ועל ידי זה נהרו אליו רבים וכן שלימים ודקה נפשם באהבתו ושימו כתר מלכות בראשו כי ראו מעצמם והבינו בשכלם כי רק אליו יאותה המלוכה.

והנמשל מוכן, כי הנה רשב"י וחביריו היו אשר פרסמו וגילו בספר הזוהר הקדוש ובפרט בשני האידרות קדושות מעט מסוד ה' ליראיו והעלילו דבריהם מאוד מאוד, עד אשר נתגלה עולם התיקון דור רבינו הארי"ז ז"ל, הוא בא לפרסם ולספר את אשר העלילו רשב"י וחביריו ז"ל, אך כל דבריו הקדושים של הארי"ז ז"ל הם בעיני האורות העליונים ובעולמות עליונים ולא כל מוחא סביל דא כי כל דבריו הם בשמים למעלה למעלה וברוחניות העיניים ולא רבים יחמו, עד אשר גם אדוננו מורינו ורבינו רבן של כל בני גולת הקדוש איש אלקים הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו הוא גילה את האלקות גם בעולם השפל התחתון הזה בכל פרט ופרט, ובפרט באדם התחתון, שאין בו שום דבר לא שום אבר ולא שום תנועה, מה שלא יהי' לבוש לבח אלקי הטמור ונעלם וגו' בו, וכן בכל הדברים הנמצאים בעולם, ולית אתר פנוי מיני' וגדול כח הצדיקים שמדמן צורה ליצרה כביכול, שאין שום תנועה ודיבור מה שאין בו יחודים נוראים ונפלאים וכל אדם נבאר בארץ התחתון לגדולות ונפלאות, לעשות בתחתון ולרמוז בעליון, והורה לנו איך לקשר את עצמו בדבקות הש"י ב"ה בכל פעולות ואפילו בשחיות בטלות ע"ד שדרשו (ספיק דף כ"א ע"ב) "ועליה לא יבול", "זהו שיחות חולין של תלמידי חכמים", ובה היא לנו את המלך לעינינו המלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה.

⁴⁹ כמבואר בספ"ק שפת אמת (פרה, תרל"א) וז"ל: "כי בכל דבר יש נקודה חיות רך שצריך להיות האדם מקושר בנקודה מיוחדת שבק' זאת. פי' אלא מור' אדם טעם שלכותו שמים כן זאת ששם מה שיש דבר הות. הוא רק מזה הנקודה כמ"ש מלכותו בכל משלה כו'. והוא היפוך מ"ש בעגל אלה אלהיך שהוא מכוונת הנפרדים כמ"ש ומשם יפד. אבל

⁵⁰ כ"כ האברגנאל בפירושו ליחזקאל (פרק א') ואמר כך רגל עגל לפי שהעגול הוא הנאות לתנועה".

ה'התגלות'⁵¹ האלוהית באמצעות תחושת העצמאות⁵² של הנברא החסר⁵³ ה'מתעגל' בעצמו לומר 'אנא אמלקי'⁵⁴ ונע"י עד בהרחבה על ענין 'עיגולם יושר' בגיליון לפרשת שלח, את הסטייה והחייבה מאותה קודה עמוקה ופנימית⁵⁵ - 'קודה בהיכלא'⁵⁶

לעבר ה'מעגל' המסובב אותה במבוך⁵⁷, המעגל שעתידי האדם להשתלם דווקא באמצעותו - כי השלימות נובעת מהתאחדות הפרטים והתבטלותם לגבי הכלל - הנקודה האמצעית - עד שהופך המעגל להיות קו שלם⁵⁸.

51 ראה בספה"ק קדושת לוי (פר פיח) שכתב וז"ל: ולצד זה אמר שלמה המלך ע"ה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, רוצה לומר שבחינת החכמה בדיעבד לפרה הוא ענין ידיעה שאין מוח האדם יכול להשיג את אלוהותו יתברך שמו ולצד זה אמר היא רחוקה ממני, כי זהו הטעם שנתעלם מלהשיגו אכן עיקרה אינה אלא הוראה, כי אי אפשר לאדם להשיג כמאמר דלית מחשבה תפיסה אך כלל וענין זה בעצמו מורה עליו כי הוא מכפר על מעשה עגל, כי עיקר בחינת מעשה עגל הוא על דרך (דכ"ט) ויחזו אליהם וכו' וטעותם היה להיותם סוכרים, כי השיגו את בחינת יתברך שמו וזה בחינת עגל שלצד זה נאמר (שם לבס"ב) כי פרוע הוא כו'. מלשון גלוי שנתגלה יותר מהצורך וכל המוסיף גורע, כי באמת מצד זה בא להם שגגה וכפירה בו יתברך ולצד זה הוצרך הקדוש ברוך הוא לומר להם שיעשו הפרד וענינו מבואר על ענין שביארנו כי לית מחשבה תפיסה ביה והנוגע שימא.

52 כדאייתא בספה"ק מגן אברהם (פר פיחם) וז"ל: ונע"ה הוא מלשון נע ונד, ומרמז כשהאדם נודד בדעתו שזה היא בחינת 'ערב' ו'רב' שבגמי' ידע' בחינת ערוביו דעות, והערב רב עשו את העגל, כי חמת שהיו מעורבבים בדיעבד ממנו בהנקודה בן אמת, שזה היה חטא העגל שהוא לשון עיגול שנעשה על ידי נקודה האמצעית, וזה מרמז 'בחגלה' שהוא מלשון חוגג במחוגה, ולכן העיקר הוא הנקודה שכלל שהיא נקודה אלהות יתברך שתקועה בלב הקדה הישראלי, וכשעל כל נקודה זו כלבו או כל העשיות והעובדות שלו סוכבים על מרכז הנקודה שכלל על פי צדו יתברך, מה שאין כן כשמעורבב בדעתו ופוגם בהנקודה אז ממילא נתקלקל העיגול שכל מעשיו אינם על תכלית המכוון, וזה היה הסיבה שפופל מרצו ויראתו יתברך.

53 ראה בספה"ק מי השילוח (פר תשא) שעגל הוא דבר חסר שלא נשלם וז"ל: ולאשר נסמך פרשת שבת לפרשת העגל, כי באמת פורש חטא העגל בא להם בעת שפסק הקב"ה עם מרע"ה בפי' שבת כי שבת מרמז על יום שכלו שבת ואז לא יוצטרכו לתפלה כי הקב"ה יראה לעין כל את סדר מדותיו כי בלתי רצונו לא נעשה שום דבר בעולם, והם הרגישו כי הש"י עוסק להנחיל להם הטוב הזה, והי' חטאם לפועל שיעשו את העגל, כי עגל הוא דבר שגשש נשלם עדיין וצריך להמתיק עוד עד שיושלם, וגם רצו בזה קודם הזמן כי הטוב הזה ינחיל לה' לנו אך לעתיד.

54 כדאייתא בספה"ק עבודת ישראל (פר שלח) וז"ל: ועתה יגדל נא איתא בגמרא (שבת 105) מציא משה להקב"ה שהיה קושר תורים לאותיות, אמר לו משה אין שלום בעירך, אמר לו לוי כוש יעבד שנותן שלום לרבו. אמר לו אף על פי כן היה לך לזונתי, מיד אמר ועתה יגדל נא כח אדני וגו'. ומקודם נבאר רמז מאמר חז"ל שאמרו (סנהדרין ע"ג) פזור נאה לרשעים וכנסו נאה לצדיקים, והוא על פי מ"ש הא"י ז"ל בעולמות העולמים שאין עול נועץ בחיורו ושם היה השביה עד שניתקו בעולם הישרי ע"ש.

ופירוש הענין והמשל, שהשכל של העולמים פי' כמי שסובב את עצמו ומעגל ונפרד מלבו ונדמה לו שברצונו עצמו ינהיג את עצמו, וזה שמתנשא לומר אני אמלקי וזה היה השביה רח"ל, וכן הרשעים כל אחד ממתנשא בלבו אני אמלקי ולכן היה בעלמא דפרודא ואינם יכולים להתחבר כמו העולמים כמו נבראה בחוש כי לא יכלו לשבת יחדיו ולהם נאה הפזור. מה שאין כן הצדיקים, הגם שכל אחד עובד בוראו בסגנון

אחר, מכל מקום כולם מכוונים לדבר אחד לאביהם שבשמים והם מתקבצים ומתאספים אחד לאחד כאיש אחד בלב אחד, שכל אחד מקטין את עצמו ומתחד הקודה להש"ת שנותן בו כח ושכל לעולמו, ולכן לא יתנאה על חיבורו והם בעולם היושר ומתיחדים זה עם זה.

55 כמבואר בספה"ק מגן אברהם (פר שמיני) וז"ל: וזה ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקוני ישראל, היינו שמשו רבנו ע"ה שהוא היה בסוד מלך חשדני בסוד עולם התיקון לכן קרא אותם לזהירים גם כן על זה, וזה שאמר (מ"ב) קח לך עגל להטאת. 'עגל' הוא לשון עיגול שנעשה על ידי נקודה האמצעית שממנה חוגגים במחוגה ומעלים העיגול סביב הנקודה, ולכן העיגול מרמז על הנקודה הפנימית סוד הנקודה הראשונה שממנה נברא העולם שהיא בסוד נקודה בהיכלא, סוד אות י' שהיא אות הקטן מכל האותיות שאין לה שום ציור ותמונה רק בציור נקודה, והיא בסוד ראשית חכמה והכמה מוחא איהי מחשבה (תק"ז ט"ז), שעל ידי שפוגמים במחשבה שבמחשבה פוגמים בהנקודה ועל ידי זה נכשלים בפגם הברית י"א והספה זרעית נמשכת מן המוח, והספה היה גם כן בציור נקודה שעל ידי שפוגמים במחשבה נכשלים במקרי לילה ר"ל וכו'.

56 כדאייתא בספה"ק מגן אברהם (פר ויקהל) בזה"ל: וחסא העגל היה שפממו בהנקודה סוד נקודה הראשונה שממנה נברא העולם, כי עגל הוא לשון עיגול, וכשרוצים לעגל עיגול עושים מקודם נקודה וממנה חוגגים במחוגה סביב הנקודה, עד שנעשה עיגול מסוכב, וזה היה חטא העגל שפממו בנקודה של אמת סוד נקודה בהיכלא (תק"ז ט"ז), שעל ידי זה נתקלקל כל העיגול שפממו בכל העשר ספירות הקדושים ונדחו מאחדותו יתברך שבסוד הא"י ששש שבמלואו בגימ' כמנין 'אחד' לעלמא דפרודא שמוזרו בעגל' במלואו שבגמי' מנין 'פזר' בחינת התפרדות, וזה שאייתא (סנהדרין ע"ג) פזר נאה לרשעים הם הערב רב שעשו את העגל.

57 כמש"כ בספה"ק יסוד העבודה (חלק ב פרק א בזה"ל): ומכל זה תוכל להבין שהעיקר בחדם הוא הלב שהיא נקודת וקוטב כל המעגל וכפי דרישת לבבו וכוונתו חפצו בעבודתו להש"ת כמו כן נחשב ונתעלה חין ערכו לרצון לפני הש"ת.

58 ראה מש"כ הרש"ר הירש (בראשית פרק א): "כל" נגזר משורש "כלל": "כללי" בלשון חז"ל. זה, עטרה. "כללי" מביע אפוא את מושג העיגול (השנה יגלל: לטובב דבר על צידו). אולם, המעגל איננו אלא קו מושלם: מנקודה אחת ניתן לשלוט בכולו - במידה שוה של כוחות. המעגל מסמל אפוא את התחום הנקודה. שאדם יכול לשלוט בו מנקודת מעמדו. מסמל כל ביטוי המביע שלמות ותמימות קרוב בעברית למעגל. אמור מעתה: "כל" איננו רק סמל של רבים, אלא כלל בשלמות מוחלטת. כך, "כל לבבות דורש ה" (דברי הימים א' כ"ט): לא כל הלבבות בלבד, אלא כל לב כל בשלמותו, בכל עומקו ובכל היקף רוחני. וכן: "הן ה' ידעת כלה" (תהלים קל"ט ד): את המלה בשלמותה. במניניה ובקשריה, במקורה ובתכליתה. וכן גם כאן, אליהם ראה את כל אשר עשה, את כל הבריאה בשלמותה; הוא ראה את היצורים נשבת - אחים - גם - יחד, בסובבם כאחד סביב ציר אחד ויחדו תואמים בהרמוניה. אין הוא אומר: "את הכל אשר עשה" - את הכלל השלם אשר עשה - יצא: "את - כל - אשר עשה"; את השלמות והרמוניה האחדות שבה; בריאות; הוא ראה כל מרט בקשריו אל הכלל - והנה אסו מאד. הפרט היה "טוב" כשהוא לעצמו, הרי בקשריו אל הכלל הוא "טוב מאד".